

Тоҳир Малик

ШАЙТАНАТ

Тоҳир Малик

ШАЙТАНАТ

Қисса

Туртинчи китоб

«ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБАА
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ
БОШ ТАҲРИРИЯТИ
ТОШКЕНТ — 2001

Малик, Тоҳир.

Шайтанат: Қисса. 4-К. — Т.: «Шарқ», 2001.— 480 б.

Бисмиллаҳир Роҳманир Роҳийм «Эй Одам фарзандилари, шайтон ота-онангизнинг авратларини ўзларига кўрсатиш учун устларидан либосларини ечиб, жаннатдан чиқарганидек, сизни ҳам фитнага солмасин. Албатта у (яъниким, шайтон алайҳилаъна) ва унинг ёрдамчилари сизни ўзингиз кўрмайдиган томондани кўриб туради. Биз, албатта, шайтонларни иймон келтирмайдиганларга дўст қилганмиз».

«У (яъниким Оллоҳ) бир гуруҳни ҳидоят қилди. Бошқа гуруҳга йўлдан озиш ҳақ бўлди. Чунки улар Оллоҳни қўйиб, шайтонларни ўзларига дўст тутдилар, ҳамда ўзларини, албатта, ҳидоят топувчилар деб ҳисоблайдилар.»

(«Аъроф» сурасининг 27, 30-оятларидан маъно таржима.)

Худовандо, на қилдим турфа ёздим,
Шаётин макри бирлан йўлдан оздим.
Пушаймонман паришон ўтган ишдан.
Баҳору тийра моҳ ёзу қишдин.

(Сўфий Оллоҳёрнинг «Саботул ожизийн» китобларидан.)

Борлиқ оламларни яратиш баробаринда бизларни — одам болаларини йўқдан бор қилган, иймон, маърифат, илму адаб, ҳикмат баҳш этган, ўзининг ваҳдати зотини, асмаи сифатини бизларга — қулларига билдирган Холиқи даҳрга мадҳу таҳсинларимиз ва шукрларимиз бўлсин.

Раҳим ва Раҳмон ҳабиби, оламлар нури, олимлар фаҳри бўлмиш Муҳаммад мустафо салаллоҳу алайҳи ва салламга салоту салом ва таҳиййат бўлсин.

Муҳтарам пайғамбар афандимизнинг азиз авлодларига, хонадонлари аҳлига, дин йўлида ёрдамчилари, дунёи охиратда содиқ ёрлари мартабасидаги улуғ биродарларига саловотлар бўлсин. Ва жами анбиё саловатulloҳи алайҳим ва авлиёи киром руҳларига восил бўлсин ва биз мискинлардан рози ва ҳушнуд бўлсинлар. Инша Аллоҳ, омийн. Аммо баъд:

Шукрларимиз бўлсинким, неча йиллардан бери шайтонга тобе олам аҳволининг баёни баҳонасида сиз муҳтарам китоб муҳиблари билан биргамиз. Сизлардан бениҳоя миннатдорманким, саховатингизни аямаганингиз ҳолда бир ожиз ва нотавон банда сабаби билан қоғозга туширилган мазкур битикдаги саҳвул-қаламга

кечиримли бўлдингиз, узрларимизни эътиборсиз қолдирмадингиз. Яна бир қувончимиз шуки, шайтон вас-васасига берилмоқлик, шайтонга қарши жиҳодда мағлуб бўлмоқлик оқибати Сиз — азизларни лоқайд қолдирмади. Сиз билан биз «Фалончи кўшним (ёки ҳамкасбим, ёки қариндошим) менинг душманам», дейишга одатланганмиз. Мен буни бир оз ўзгачароқ тарзда баён қилган бўлардим. Сабабки, Одам боласининг Одам боласига душманлиғи дуруст эмасдур. Одамнинг ягона душмани — иблисдур! Иблиснинг энг зўр қуролли — нафс. Демакки, биз душманни атрофимиздан эмас, ўз вужудимиздан, ўз руҳимиздан изламоғимиз жоиз. Буюрилмишким, «ла-тазанил холқа бимизаника, ваззин нафсака би мизонил қавм». Маъноси будирким: «Халқни ўз ўлчовинг ила ўлчамагил, билъакс, ўз нафсингни қавм (халқ) ўлчови (мезони) ила ўлчагил». Шунга бизлар амал қилсак, ҳидоят йўлидан тоймасмиз, инша Аллоҳ.

Тўртинчи китобга жамланувчи фикрларни қоғозга тушириш аввалида айрим изоҳларни баён этмоққа ҳожат сезилди. Дастлабки умидимиз — воқеалар баённи уч китобга жамлаш эди. Учинчи китобда умидга еткурган Тангримизга шукрлар қилганимиз ҳолда асарга сўнгги нуқта қўйилганини маълум этиб эдик. Яширмаймиз, дастлабки аҳдга биноан ўзимизни зўрлаган ҳолатда асарни яқунлагандай бўлиб эдик. Ана шу зўракилик талабчан китобхонларимизга маъқул келмабди. Учрашувларда, мактубларда асар яқун топмагани хусусида танқидий фикрлар билдирилди. Шу кезлари гиёҳвандлик оқибатлари муаммолари хусусида ҳужжатли фильм учун маълумотлар тўплашга тўғри келди. Мазкур жараён ҳам асарни давом эттиришга даъват этди. Бизни энди ҳижолатга солаётган бир сабаб бор: «Бемаза қовуннинг уруғи кўп бўлар», деганларидек, асарнинг чўзилиши оқибатида Сиз — азизлар ҳафсаласини пир қилиб қўймасак бўлгани... Начора, яхши умид билан яна қўлга қалам олдик, раҳмли Парвардигоримиздан хайрли ниҳоясига етказмоғини сўраймиз.

. Муножотимиз будир:

Илоҳо Парвардигоро! Иззатинг ва жалолинг ҳаққи, анбиёю мурсалин ва авлиёи солиҳийн ва уламои росихин разийаллоҳу анҳум ажмаъийн арвоҳи шарифлари ҳурмати, биз заиф ва гуноҳкор қулларингни ҳам бу қавмдан бенасиб қилмагил ва ул хос наслиданким,

буларга насиб этдинг, бизларни ҳам маҳрум қилмағил.
Ва шаръий амалларимизни гуноҳларимизга каффорот
айлагил ва сўнгги нафасда иймонимизни шайтон мак-
ридан ўзинг сақлагил. Омийн йа Роббил алабийн!¹

Шундан сўнг Ҳақ таоло инояти билан баёнлари-
мизни бошлармиз, биавниллоҳи таоло.

¹ Фаридиддин Аттор ҳазратларининг лафзларидан фойдаландик.
Оллоҳ у зотдан рози бўлғай.

І б о б

1

Лаҳтак булутлар қитмирлиги туфайли яйраб нур тарата олмаётган қуёш шом киришини кутмаёқ бота қолгандай бўлди. Тонгда эса Беғубор осмон умидида қайта бош кўтардию яна булутлар шумлигига учради. Олмония қуёшининг тайинсизлигига, файзсиз тонгларига Манзуранинг чидаши оғир кечди. Зотан, унинг қалби шу қуёш каби ожиз ҳолатда эди. Гарчи ўғилларининг тўйидан кўнгли равшанлашган бўлса-да, ҳавотир булутларининг чақинидан бағри куйиб турарди.

Эри Асадбекнинг, қизи Зайнабнинг аянчли аҳволдан беҳабар бўлса-да, ўзига ҳам номаълум бир туйғу кўнглини ғашлик булути билан чирмаб турарди. Асадбекнинг телефонда тўнг оҳангда гаплашиши уни ажаблантирмас, бу ҳолатга йиллар бўйи кўникиб кетган эди. Уни эзаётган нарса бошқа — эри ҳар сафар «уйга қайтишга шошилма», — деб гапни қисқа қилади. Қудалари эса «Қачон қайтасизлар?» деб очиқ айтишмаса ҳам кўз қарашларидан шу маъно сезилиб турарди. Ўғиллари нигоҳида ҳам шу савол зухур эди. Маъсума аёл саволга жавоб қайтаришга қодир бўлсами эди, бу ерда бир он ҳам қолмасди.

Қанотлари қайрилган эмас, қирқиб олинган қуш ҳолатидаги Манзура тунда қуёш балқишини кутган нотаваон каби эридан ҳар дақиқада бир мужда кутарди.

Манзура қамокдаги маҳбус ҳолатида эди, дейилса юмшоқроқ айтилган бўлади. Чунки маҳбус озодликка қачон чиқишини билади, шу кунни, соатни, орзиқиб кутади. Кутиш ҳам у учун бир саодат. Ҳар тунда ёстиққа бош қўйиб ҳар тонгда кўз очишининг ўзиёқ бир бахт. Манзура эса яна қанча тунд тонгларни мусофирликда қаршилашини билмайди.

Ўзини қафас темирларига уравериб қанотларини мажруҳ этган қуш аҳволидаги Манзуранинг дарди қудаларига аён эди. Шу боис кўнглил ҳиралиги тарқаб, дил-

га бир ёруғлик мўралармикин, деган мақсадда Швецарияга сафар қилишни таклиф этишди. Меҳмоннинг ихтиёри мезбонда бўлгач, Манзура нима дея оларди? Ўғиллар онадаги ташвиш булутини нари ҳайдаш ниятида Алп тоғларининг беназир гўзаллигини мадҳ этишди. «Боланинг кўнгли далада» деганлари балки шудир. Ҳозир ғойибдан бир овоз келиб «жаннат эшиклари сенга очилади, кирасанми ё уйингга борасанми?» дейилса у ҳеч иккиланмай уйга қайтмоқни ихтиёр этарди. Зотан, аҳли оилага муҳаббат ҳам иймоннинг гўзал бир кўринишидир.

Икки ўғли, икки келини, Гулузор бегим ҳамроҳлигида мақталган ерларга борган Манзуранинг зимистон кўнглига равшанлик мўралай олмади. У фарзандлари кичиклигида Нанайга бир неча марта чиққан, сув омбори қурилиб, қишлоқ бузилгач, анчагача кўнгли вайрон бўлиб юрган эди. Кейинчалик Маҳмуднинг хотини билан бошқа қишлоқларга ҳам чиқди, Шоҳимардонга ҳам борди. Бироқ, дастлаб чиққанида дилига ўрнашгани учунми, бошқа жойларни Нанайга ўхшата олмади. Швецария Алплари деб ном чиқарган, дунёдаги мана ман деган бойларнинг севимли масканига айланган бу қорли тоғлар унинг ақлини лол қила олмади. Тўғри, у ёзлокқа чиққан, қорли тоғларнинг ҳавосидан эса нафас олмаган эди. Маҳмуднинг хотини «Опа, болларни олиб Чимёнга чиқайлик, чена учиб келишсин», деганида «Қишнинг совуғида тоғда бало борми?» деб унамаган эди.

Келинлари билан ўғилларининг яйраб чанғи учаётганларини кўриб ҳам кўзлари қувонди, ҳам «булар ўқишяпти, десам чанғи учишдан бўшашмаган шекилли» деган фикрга келди. Манзура «ўғилларим чанғи учишни шу ерда ўрганишган», деб ўйлаб янглишди. Чўлпоной билан Муштарийнинг шу ерда ўрганганлари айни рост. Абдусамад билан Абдуҳамиднинг Жамшид ҳамроҳлигида тез-тез Чимёнга чиқиб туришганидан у беҳабар эди. Болалари бир сафар ижозат сўрашганида «йиқилиб, у ер-бу ерини синдириб олмасин» деган: ҳавотирда рухсат бермаган, юраги қайнаб турган ўғилларининг яширинча чиқишларини эса хаёлига ҳам келтирмаган эди.

Қорли ёнбағирдаги одамлар орасидан Манзура ўғилларини нигоҳи билан излайди. Йиқилиб тушаётганлар ўғлидай туюлиб, юрагига бир зирапча санчилгандай

сесканади. Ҳолатини сездирмасликка ҳаракат қилса-да, Гулузор бегим ундаги ҳавотирни фаҳмлаб:

— Бу ернинг қори худди пар болиш кабидир, йиқи-лажак ўлсангда бир ҳузурланурсан, — деб қўйди.

— Сиз ҳам учасизми? — деб сўради Манзура ажабланиб.

— О, албатта, — деди Гулузор бегим қаҳва ҳўплаб. — Бу шунчаки шўхлик меваси эмас, сиҳқат учунда лозим ўлароқ бир амалдир.

Улар ўтирган қаҳвахона осойишта, таралаётган ёқимли оҳанг ҳам шунга мос эди. Гулузор бегим бошини эгганича ниманидир ўйлади, ҳатто ҳузурда азиз меҳмон ўтирганини ҳам унутгандай бўлди. Сўнг бошини кўтариб дераза оша ташқарига қаради-да, худди ўзига ўзи гапиргандай пастроқ овозда:

— Неки вор, хапси чўх гўзалдур, — деди. Кейин юзини қудаси томон буриб, қўшиб қўйди: — Аммо хапсидан Ватангина гўзалмишдир!

Кейинги жумлада армон зухур эди. Бироқ, ўз ёғига қоврилиб юрган Манзура буни «уйингизни соғингандирсиз?» деган маънода тушуниб енгил сесканди.

Тақдир иплари фарзандлари туфайли гўё боғлангандай бўлган бу икки аёлнинг соғинчлари, армонлари бир-бирига сира ўхшамас эди. Таъбир жоиз бўлса Ватан соғинчи Гулузор бегимга ота мерос, қон билан кирган, жон билан чиқувчи фазилатдир. Ўзининг эмас, волидайн киндик қони тўкилган Ватан тупроғига қадам қўймай, ҳавосидан нафас олмай туриб соғиниш қандай бўлишини тасаввуримизга сиғдиришимиз, баён этишимиз ғоят мушкул. Ватан — яъни ота юртни соғиниш даражаларини белгиламоқда «мусофир бўлмагунча мусулмон бўлмас», деган ҳикматни ҳисобга олмоқ балки жоиздир? Дейдиларки, булбулни «гар олтун қафас ичра» сақласангиз ҳам сайрамас экан.

Манзурадаги соғинч ҳислари эса бутунлай ўзга. Ватан исмли ўлчовсиз туйғудан ҳоли, демоқлик ноўриндир. Чунки у соғинаётган оила, ҳовли, яқинлари — Ватаннинг зарраларидир.

Яратганнинг мўъжизаларига ақл бовар қилмайди: шу каби тоғ, шу каби қор кўпгина юртларда мавжуд. Гулузор бегим айтганларидай, бу ернинг қори пар ёстикдай юмшоғу бошқа ерники тошдай қаттиқ эмас. Эътиборли жиҳати шундаки, қорли тоғларнинг ҳар бири ўша юрт эгаси учун суюмлироқ. Шу боис ҳам Манзу-

рани бундаги манзара лол қолдира олмади. Балки эри, қизи ҳам ёнида бўлса бу чиройни илғармиди?

Қаҳва ичаётган Гулузор бегим билан таъмсиз туюлган бўлса-да, мезбоннинг ҳурмати учун ўзини зўрлаб чой хўплаётган Манзурани боғлаб турувчи бир нарса бор: бу қалблардаги ҳисларни юқори мақомда баён этолмаслик, бу ҳислар тўлқинида жўш уриб суҳбатлашолмаслик ёки баҳслаша олмаслик.

Шаҳарчани айланиш ҳам, қаҳвахонада ўтиравериш ҳам Манзурани зериктирди. Меҳмоннинг ўғиллари билан шаҳар сайрига чиққанидан фойдаланган Гулузор бегим эса қизларига кўшилиб чанғи учди, кўнгил чигилини ёзиб олди. Бир ҳафта — ўн кунга мўлжалланган саёҳат Манзуранинг кўнглига қараб, уч кундаёқ ниҳоясига етди.

Швецариядан кетмай туриб Маҳмуд — Чувриндига кўнғироқ қилиб муаммони ойдинлаштирмоқчи бўлди.

— Маҳмуджон, акангизнинг дардини сиз яхши биласиз, келаман, деб ўзлари келмаяптилар, қайтиб кетай десам, унга унамайдилар, сиз бирон нима билсангиз айтинг, — деди.

Чувринди нима десин? Янгаси «акангизнинг дардини сиз яхши биласиз», дейди. Зоҳирий дардини-ку билади, аммо айта олмайди. Ботиний дардини эса гумон кўзлари билан кўради. «Акам дард билан ёлғиз ўзлари олишиб, ёлғиз ўзлари мағлуб бўлмоқчилар. Янгамнинг кўз ёшлари тўкиб ўтиришларни истамаяптилар», деб таҳмин қилади. Таҳминида озгина жон бўлса-да, хожасининг асл мақсадини у ҳам аниқ билмайди.

Сўнгги онлари яқинлашганини сезган мағрур бургут ўлимни инида кутиб олмай осмонга парвоз қилиб сўнг ўзини қоя тошларига урар экан. Чувринди хожасини ана шу бургут мисолида кўрарди. Унга фақат бир нарса: сўнгги парвознинг қачон ва қандай бўлиши номаълум эди. Чувринди буларни ҳам айта олмади. Шунинг учун:

— Акам тайёрланияптилар. Бу ерда зарур ишлар чиқиб қолди. Акамдан аввал Зайнаб борсалар керак. Бир-икки кундан кейин рухсат тегадиган бўлиб турибди, — деб қўя қолди.

Бу мужмал жавоб Манзурани қаноатлантирмай Олмонияга қайтган куннинг эртасига уйига кўнғироқ қилди. «Адаси, сиз кейинроқ келарсиз», деган таклиф

Bu tanishuv parchasidir. Asarning to'liq versiyasi <https://kitobxon.com/uz/asar/321> saytida.

Бу танишув парчасидир. Асарнинг тўлиқ версияси <https://kitobxon.com/uz/asar/321> сайтида.

Это был ознакомительный отрывок. Полную версию можно найти на сайте <https://kitobxon.com/ru/asar/321>